

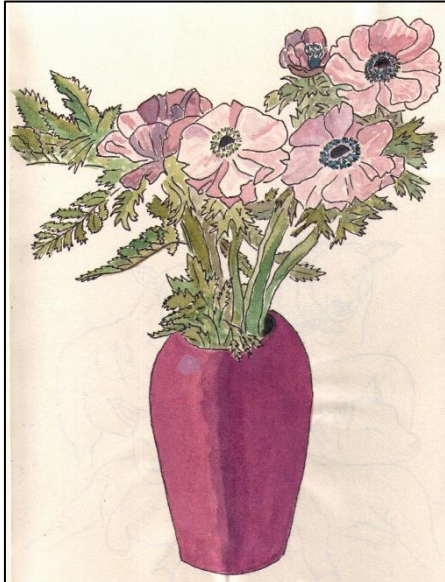
Geraakt worden

(Uit: Nieuwe Harmonieleer, te verschijnen)

Geraakt worden door iets, wat is dat precies? De dichter Kopland heeft er een treffende omschrijving van gegeven. In zijn boek *Het mechaniek van de ontroering* probeert hij te verwoorden hoe hij zelf werd aangeraakt door de poëzie:

Vanaf de tijd dat ik voor het eerst in aanraking kwam met gedichten heb ik zelf gedichten willen schrijven. Aanraking is in dit verband trouwens een veel te oppervlakkige term. De eerste kussen die ik ontving van een meisje, ze waren natuurlijk aanrakingen, maar ze drongen door tot in verre uithoeken van lichaam en ziel. Er lag iets klaar waarvan ik niet wist dat het klaar lag, er was een verlangen dat ik leerde kennen door de vervulling. Zo werd ik door poëzie aangeraakt. Het was een ontdekking, in alle betekenissen van dit woord: alsof er een gordijn werd opengeschoven, waarvan ik niet wist dat het open kon, en er een uitzicht verscheen op een wereld die ik herkende zonder hem ooit te hebben gezien. Alsof ik ineens ervoer hoe de wereld is.

Ook dit is weer een verhaal van tegenspraken, onbegrijpelijkheden voor het verstand. Hoe kun je een wereld herkennen die je nooit hebt gezien? Wat houdt het in 'ineens' te ervaren

'hoe de wereld is'? Toch is dit een gewaarwording die iedereen zal herkennen die van muziek houdt, het thuiskomen op een plek waar je nooit geweest bent, je vertrouwd weten met iets volstrekt nieuws, het gevoel dat je de schellen van de ogen vallen, of liever van de oren. Het is hoe 'het mechaniek van de ontroering' werkt, zoals Kopland het noemt, je herkent wat je nog nooit hebt gezien of ervaren. Je hebt een droombeeld dat werkelijker is dan de werkelijkheid zelf, alsof je deel krijgt aan een ideaal uit een andere wereld. Als ik Bachs eerste prelude in C groot hoor of speel, is dat wat er voor mijn gevoel met mij gebeurt: ik word aangeraakt, opgetild naar een andere werkelijkheid, wakker gekust door de Muze.

Ik beschouw Bachs eerste prelude, en alles wat er in het Wohltemperierte op volgt, als ideeën, hoorbaar gemaakt voor mijn oren. Ze hebben een magische, betoverende werking op mij. Onder invloed van de klanken verschuift het beeld dat ik van mezelf heb, ik verander innerlijk van gedaante. Nu eens ben ik een avonturier gespecialiseerd in onbewoonde eilanden, open vlaktes, afgelegen grotwoningen. Dan weer een zwerver in een volle stad met jazzcafés, verloren boekwinkeltjes, kleine pleintjes met bistro's. Het volgende moment zit ik in een bootje op de puntgolf van een klank, midden op zee onder het uitspannel, in ijle

eenzaamheid. Mijn innerlijke beleving van wat ik hoor bestaat, net zo goed als wat ik buiten mij zie, uit landschappen en wolkenvelden, hooggebergten en laagvlaktes, even scheef en uitvergroot of met wiskundige precisie getekend als wat ogen kunnen zien, variërend van helder ontworpen steden tot vreemde bouwwerken van verholen, onderhuidse intenties, Klee- en Kandinskyvormen. Als ik luister naar de muziek van Bach word ik een ontdekkingsreiziger in mijn eigen innerlijk. Moeiteloos spring ik door de tijd, verbind in gevoel wat in gedachten tegenstrijdig is, wentel mij in droombeelden van wat ik onbewust als het wezenlijke beschouw.

Dat is waar harmonieeler over gaat.